

Sari Sarkomaa kok ym.

Kirjallinen kysymys terapiatakuun toteuttamisen aikataulusta ja rahoituksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Mielenterveyshäiriöissä potilaan hoidon tarpeen arvioinnissa ja hoidon riittävän nopeassa aloituksessa on edelleen valtaosassa maata epäkohtia. Vaikuttavia psykososiaalisia hoitoja, kuten lyhytterapioita, on perustasolla vain vähän tarjolla. Hoitoketjujen toimivuudessa ja perustason osaamisessa on kehitettävää. Koronaepidemia on entisestään vaikeuttanut tilannetta.

Mielenterveysongelmat ovat suuri, mutta alihoidettu ja -resursoitu kansansairautemme. Koronapandemian myötä mielenterveyspalveluihin pääsy on heikentynyt samaan aikaan, kun palveluiden tarve on lisääntynyt. Yhdenvertainen ja oikea-aikainen mielenterveyshoitoon pääsy on turvattava. Hoidon varhainen aloittaminen nopeuttaa toipumista ja helpottaa ihmisten vaikeaa tilannetta sekä vähentää yhteiskunnalle koituvia kustannuksia. Kriisin jäljet voivat näkyä yhteiskunnassa vielä pitkään, jos ongelmiin ei puututa ajoissa.

Terapiatakuun toteuttamiseksi tarvitaan terveydenhuoltolakiin nykyistä tarkempi linjaus siitä, millainen mielenterveyden hoito peruspalveluihin sisältyy. Lisäksi tarvitaan riittävä rahoitus tämän uudistuksen toteutukseen. Uudistuksen kustannukset olisivat Mielenterveyspoolin mukaan noin 35 miljoonaa euroa vuodessa. Luku sisältää täydennyskoulutukset lyhytterapeuttisiin hoitotoihin ja palveluita tarjoavien ammattilaisten palkkauskulut.

Terapiatakuu-kansalaisaloitteen lähetekeskustelussa kaikki eduskuntapuolueet antoivat tukensa aloitteelle. Lähetekeskustelussa 21.11.2019 ministeri Kiuru totesi: "Kannatan aloitetta. Hallitus kannattaa sitä. Tulemme mahdollisimman nopeasti tuomaan julki sen, mitä aioimme tehdä." Lähetekeskustelusta on kulunut vuosi.

Marinin hallitus valmistelee edelleen hallitusohjelman mukaista hoitotakuun tiukentamista siten, että jatkossa kiireettömässä tapauksessa hoitoon pääsee viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista. Ministeri Kiuru on useasti eduskunnassa vastannut, että terapiatakuu tullaan toteuttamaan hoitotakuun yhteydessä eikä somaattisia ja psyykkisiä sairauksia eroteta toisistaan.

Hallitusohjelmassa hoitotakuulle varattu 50 miljoonan euron määräraha ei tule riittämään sekä hoitotakuun että terapiatakuun riittävään rahoitukseen. Kuntaliitto on arvioinut, että uudistuksen taloudelliset vaikutukset ovat noin 100 miljoonaa euroa ja henkilöstön saatavuus saattaa aiheuttaa vielä lisäkustannuksia. Kuntaliiton laskelmaan ei sisälly Terapiatakuu-aloitteessa vaaditut 35 miljoonan euron panostukset mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen.

Kirjallinen kysymys KK 890/2020 vp

Samaan aikaan koronaepidemian aiheuttama hoito- ja palveluvelka kasvaa. Sosiaali- ja terveysministeriössä arvioitiin elokuussa, että perusterveydenhuollon hoitovelka olisi noin 200—250 miljoonaa euroa ja erikoissairaanhoidon noin 350—400 miljoonaa euroa. THL:n arvioiden mukaan yksinomaan erikoissairaanhoidon hoitovelka on noin 900 miljoonaa euroa vuoden alusta syyskuun loppuun.

Hallitus sote-uudistuksensa yhteydessä linjasi, että hallitusohjelmassa todettu perusterveydenhuollon hoitotakuu toteutetaan osana tuottavuuskokonaisuutta sekä EU:n elpymisrahaa. Elpymis- ja palautumisvälineestä rahoitetaan erilaisia rakenteellisia uudistuksia sekä investointiohjelmaa ja -hankkeita. Pysyviä menonlisäyksiä sillä ei voida rahoittaa, vaikka esimerkiksi terapiatakuun tai hoitotakuun toimeenpanoa siitä voisikin tukea.

Tälläkin hetkellä mielenterveyspalveluita kehitetään hankkeissa ympäri maata vuosina 2020—2022 osana hallituksen tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaa. Hyvää kehittämistoimintaa tehdään esimerkiksi HUS-alueella Terapiat etulinjaan -hankkeessa. Tämä on tärkeää, mutta ei vielä riitä pysyvän ja kipeästi kaivatun muutoksen toimeenpanemiseksi.

Päätöksiä hoitoon pääsyn nopeuttamisesta sekä vaikuttavien, näyttöön perustuvien psykososiaalisten hoitomuotojen, lyhytterapioiden sekä psykoterapian käyttöönotosta perusterveydenhuollossa tarvitaan pikaisesti. Mielenterveys on ollut pitkään aliresursoitua erityisesti perustasolla, ja tämä lisää erikoissairaanhoidon jonoja sekä kustannuksia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo toteuttaa Terapiatakuu-kansalaisaloitteen tavoitteen perustason mielenterveyspalveluiden vahvistamisesta osana hallitusohjelman mukaista hoitotakuuta siten, että turvataan riittävä pysyvä rahoitus molemmille uudistuksille,

aikooko hallitus valmistella Terapiatakuu-kansalaisaloitteen mukaisen terveydenhuoltolain muutoksen,

milloin hallitus tuo eduskuntaan esityksen, jossa toteutetaan Terapiatakuu-aloitteen tavoite,

miten hallitus aikoo toteuttaa Terapiatakuu-aloitteen mukaisen uudistuksen,

milloin hallitus tuo eduskuntaan hoitotakuulain uudistamisesityksen, jossa säädetään Marinin hallitusohjelman mukaisesta nopeammasta hoitoon pääsystä,

mikä on virkamiesten kustannusarvio hallitusohjelman mukaisen hoitotakuun toteuttamisesta ja

mitä tarkoittaa hallituksen linjaus perusterveydenhuollon hoitotakuun toteuttamisesta osana tuottavuuskokonaisuutta sekä EU:n elpymisrahaa?

Kirjallinen kysymys KK 890/2020 vp

Helsingissä 20.11.2020

Sari Sarkomaa kok
Terhi Koulumies kok
Pauli Kiuru kok
Arto Satonen kok
Sari Multala kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Sari Essayah kd
Ville Kaunisto kok
Marko Kilpi kok
Kaisa Juuso ps
Timo Heinonen kok
Päivi Räsänen kd
Sanna Antikainen ps
Sheikki Laakso ps
Mari-Leena Talvitie kok